

УДК 342.95:342.9.07; 351.74

Бартків Наталія Ярославівна –

студентка 2 курсу магістратури

юридичного факультету

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

Nataliya Ya. Bartkiv –

2nd year student of Master's Program

of the Law Faculty,

Taras Shevchenko National University of Kyiv

(60, Volodymyrska Street, Kyiv, Ukraine)

Причини та умови вчинення адміністративних інформаційних правопорушень та засоби їх запобігання

Стаття присвячена дослідженню причин та умов вчинення адміністративних інформаційних правопорушень, основних перешкод запобіганню вчинення таких деліктів та можливих засобів їх профілактики. У ході дослідження було акцентовано увагу також на проблемах поширеності інформаційних адміністративних правопорушень в мережі Інтернет. Відповідно в результаті аналізу наявних теоретичних та практичних проблем в досліджуваних питаннях зроблено висновки і надано авторські пропозиції щодо найбільш ефективних засобів запобігання вчинення адміністративних інформаційних деліктів.

Ключові слова: адміністративне інформаційне правопорушення, об'єкт правопорушення, суб'єкт правопорушення, причини та умови, кіберпростір, засоби запобігання, профілактика.

Стаття посвящена исследованию причин и обстоятельств совершения административных информационных правонарушений, основных препятствий предотвращению совершения таких деликтов и возможных средств их профилактики. В ходе исследования также было акцентировано внимание на проблемах распространенности информационных административных правонарушений в сети Интернет. Соответственно в результате анализа имеющихся теоретических и практических проблем в исследуемых вопросах сделаны выводы и даны авторские предложения по наиболее эффективным мерам предупреждения совершения административных информационных деликтов.

Ключевые слова: административное информационное правонарушение, объект правонарушения, субъект правонарушения, причины и обстоятельства, киберпространство, средства предотвращения, профилактика.

N.Ya. Bartkiv The Causes and Conditions of Committing Administrative Information Offenses and Means of Their Prevention

The article deals with investigation of the causes and conditions of committing administrative information offenses, major obstacles for preventing the committing these torts and possible means of their prevention.

In the beginning of the article the author covers the main problems and unresolved issues in this scientific field and the main purpose of the research. Then N. Bartkiv defines the "administrative information offences" and the concept of subject and object of their committing. Also, the author notes how the administrative legislation of Ukraine establishes a relevant information offences and responsibilities for committing these torts. In addition, the author points to the causes and conditions, insight and value of committing administrative information offenses.

The article focuses on the problem of prevalence of information offences in the Internet. N. Bartkiv also points to the problem of finding evidence of the committing administrative information offenses in the Internet and the issue of defining the subject of its committing. The author pays attention to the importance of proper definition of "cyberspace" for the successful qualification of administrative information tort. Also in the scientific

article the author analyzes the main causes of committing information offenses in the Internet and underlines of the necessity of their prevention. The author notes that a very important issue today is to establish control over the movement of sensitive information, including personal data in the Internet (especially for hosting and sharing services).

According to the analysis of existing theoretical and practical problems in the studied issues author makes a conclusions and provides main proposals on the most effective measures to prevent the committing administrative information torts.

Keywords: administrative information offense, object of the offense, subject of the offence, causes and conditions, cyberspace, prevention.

Постановка проблеми. Перехід до інформаційного суспільства обумовлює необхідність захищати всіма доступними юридичними засобами і правовими інститутами право громадян на інформацію. Швидкість та інтенсивність розвитку сучасних інформаційних технологій та засобів зв'язку і їх повсюдне впровадження в практично усі сфери життя суспільства сконцентрувало значну увагу вчених на різноманітних теоретичних та практичних проблемах стосовно адміністративних інформаційних деліктів та запобігання їх вчиненню.

Оскільки право на інформацію є конституційним, його захист від незаконних посягань, порушень, встановлення відповідальності за такі порушення є одними із пріоритетних завдань держави [9]. У свою чергу нестабільний та несистемний характер законодавчого регулювання суспільних відносин у сфері інформації, невисокий рівень правової культури в суспільстві є основними причинами, що зумовлюють зростання кількості випадків вчинення інформаційних правопорушень та породжують перешкоди для їх якісного запобігання. Останнім часом статистика свідчить про збільшення кількості нерозкритих правопорушень та неможливість або ж значну складність притягнення правопорушників до відповідальності за їх вчинення.

Власне, складність застосування адміністративної відповідальності за вчинення інформаційних правопорушень тісно пов'язана також з тим, що такі делікти визнаються найбільш латентними порівняно з іншими видами правопорушень, оскільки інформація поширюється дуже швидко, особливо в мережі Інтернет, де суб'єкти мають змогу вчиняти такі делікти, успішно приховуючи свої дані [8, с. 74]. Саме тому особливо актуальним сьогодні є дослідження причин та умов, що сприяють вчиненню

адміністративних інформаційних правопорушень, а також надання пропозицій щодо найбільш ефективних заходів профілактики вчинення таких деліктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання відповідальності за вчинення адміністративних інформаційних правопорушень, умов та причин їх вчинення та проблеми їх запобігання висвітлювалися в дослідженнях таких вчених, як: Заярний О.А., Правдюк С.А., Розолов М.М., Агапов А.Б., Бачило І.Л., Кисіль З.Р., Подлінув С.Д., Стадніченко Д.В., Оніщенко Н., Сунегін С., Наумов В.Б., Біленчук П., Кормич Б. та інші.

Невирішені раніше проблеми. Інформаційне законодавство України (представлене Законами України «Про інформацію», «Про друковані ЗМІ (пресу) в Україні», «Про інформаційні агентства», «Про телебачення і радіомовлення», «Про захист персональних даних», «Про доступ до публічної інформації»), а саме положення стосовно відповідальності, побудоване за принципом визначення лише певних ознак складу інформаційного правопорушення у диспозиціях статей. Тому відсутність санкцій здебільшого негативно впливає на сумлінність виконання норми, оскільки відсутність нормативно-правового регулювання призводить до досить хаотичного та несистемного характеру правовідносин. Власне, розпорошеність норм, що містять склади адміністративних інформаційних правопорушень та відповідальність за їх вчинення, є однією з ключових проблем притягнення до відповідальності винних осіб та профілактики вчинення таких деліктів.

Ще одним важливим моментом у досліджуваній проблемі є те, що в Україні, на жаль, на сьогодні немає достатньо високого рівня забезпечення інформаційної безпеки у

суспільстві, що сприяє вчиненню інформаційних адміністративних правопорушень. Це зумовлено тим, що інформаційні правопорушення володіють такими ознаками, як транскордонність, латентність і динаміка, що відповідно ускладнює можливість якісно запобігати вчиненню цих деліктів і забезпечувати належний рівень інформаційної безпеки в державі. Отже, існує необхідність у внесенні певних змін і новацій у сфері профілактики вчинення адміністративних інформаційних правопорушень на законодавчому і технічному рівнях.

Мета. Зважаючи на вище зазначене, метою цієї статті слід вважати висвітлення основних причин та умов вчинення інформаційних адміністративних правопорушень, поняття і змісту запобігання їх вчиненню і, власне, визначення основних найбільш ефективних заходів профілактики вчинення таких деліктів у сучасному суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Перш за все, варто підтримати позицію науковців Сидоренко В.В. та Саутіної Е.Е., які вважають, що підставою для виникнення адміністративної відповідальності за інформаційні правопорушення є здійснене суб'єктом (учасником) інформаційних правовідносин правопорушення в інформаційній сфері. При цьому дослідники визначають поняття “інформаційне адміністративне правопорушення” як протиправну, винну (умисну або необережну) дію чи бездіяльність конкретного суб'єкта, що здійснює посягання на встановлений інформаційний правопорядок і заподіює шкоду інформаційній сфері або створює реальну загрозу такого спричинення і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність [12, с. 55].

Щодо суб'єктів і об'єктів таких деліктів, то варто підтримати наукові позиції Заярного О.А. Дослідник вважає, що суб'єктом адміністративного правопорушення слід вважати особу, яка його вчинила шляхом виконання всіх визначених у межах складу проступку ознак та відповідає визначеним у конкретній адміністративно-деліктній нормі властивостям [3, с. 87].

До об'єктів таких деліктів варто відносити однорідну групу соціальних благ, які безпосередньо пов'язані з інформацією,

створюються, реалізуються чи використовуються в інформаційній сфері при здійсненні інформаційної діяльності, становлять невід'ємну, самостійну частину загального об'єкта адміністративних правопорушень та охороняються нормами адміністративно-деліктного права. До таких об'єктів належать: права, свободи та обов'язки учасників інформаційних відносин, інформаційну безпеку держави та суспільства, установлений законодавством України порядок управління в інформаційній сфері, включно з установленими нормами законодавства України, локальними актами та адміністративними договорами правовими режимами інформації [1, с. 130].

Отже, з'ясувавши поняття та ключові елементи складу адміністративного інформаційного правопорушення, варто перейти безпосередньо до умов та причин вчинення таких деліктів, серед яких виділяють об'єктивні і суб'єктивні. Об'єктивними причинами виступають конкретні протиріччя в суспільному бутті, в економічних, політичних і соціальних відносинах людей. До суб'єктивних причин правопорушень відносять деформації в правосвідомості, в потребах, мотивах, позиціях, в низькому рівні моральної і правової культури. Загалом встановлення причин та умов, що сприяють скоєнню інформаційних правопорушень, є важливим етапом на шляху розроблення та впровадження засобів запобігання їх вчиненню.

Слід підтримати позицію Правдюка С.А., котрий вважає, що факт скоєння правопорушень, а саме інформаційних правопорушень, є наслідком зумовленим сукупністю певних причин (детермінантів) та умов, що цьому сприяють. Причини можуть бути загальними для всіх видів правопорушень та спеціальними, котрі притаманні лише певним сферам, наприклад, інформаційній сфері. Встановлення причин, що сприяють скоєнню інформаційних правопорушень, є важливим етапом на шляху розроблення та впровадження заходів попередження їх виникнення [8, с. 75].

Науковець Прокопенко О. Ю. підтримує позицію розуміння під поняттям «причина» явище, яке безпосередньо зумовлює, породжує інше явище – наслідок. Причина, на його думку, – це сила, яка спричиняє розвиток подій в одному з можливих напрямків. Вона може містити в собі

кілька компонентів: підстави, тобто базові соціальні суперечності, які відіграють роль пускового механізму, умови як внутрішні якості, що сприяють здійсненню даної події, причинні фактори, які безпосередньо породжують це явище або подію. Умова – це категорія, яка відображає відношення предмета до явищ, які його оточують, без яких він не може існувати. На відміну від причини, яка безпосередньо породжує те або інше явище чи процес, умови становлять те середовище або обстановку, в якій останні виникають, існують та розвиваються. На відміну від причини, умови не містять тих потенціальних сил, які властиві причині для продукування наслідку [10, с. 122]. Відповідно, якщо вести мову безпосередньо про адміністративні інформаційні правопорушення, то слід зазначити, що причинами їх вчинення можна вважати певну групу факторів (суспільних явищ чи процесів), виникнення яких спонукає відповідного суб'єкта публічної адміністрації чи учасника відповідних інформаційних правовідносин до протиправної поведінки, а саме – вчинення інформаційних адміністративних деліктів. Умови у свою чергу – це ті чи інші обставини або їх сукупність, що створюють необхідне середовище для порушення інформаційного законодавства, а також сприяють вчиненню протиправних дій в інформаційній сфері. Власне, тісний взаємозв'язок обох згаданих вище понять полягає в тому, що частіше за все умови вчинення адміністративних інформаційних правопорушень створюють сприятливе середовище для виникнення причин їх вчинення.

Для найбільш глибокого розуміння причин та умов вчинення інформаційних адміністративних деліктів, важливим є їх поділ на певні групи. Заслугове на увагу точка зору О.І Остапенка: "За сферою існування причини і умови адміністративної деліктності необхідно поділити на зовнішні та внутрішні. Об'єктивні причини адміністративних деліктів, відображаючи конкретні протиріччя суспільного буття в економічних і соціальних відносинах людей, мають постійний і тимчасовий характер. До суб'єктивних причин вчинення адміністративного делікту слід віднести ті елементи соціальної психології, які проявляються в перекоханих потребах, низьких інтересах, цілях, мотивах і моральних цінностях,

що суперечать ідеології демократичного суспільства" [7, с. 69].

Говорячи про умови, які сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, їх також можна поділити на об'єктивні та суб'єктивні. До об'єктивних умов слід віднести економічну кризу, майнову диференціацію нашого суспільства, рівень безробіття. Економічні фактори не породжують адміністративні правопорушення, але виступають у якості об'єктивних умов, які сприяють розвитку негативних психологічних якостей людини, які призводять в кінці до продукування адміністративних деліктів. До суб'єктивних умов вчинення адміністративних проступків відносяться демографічні та соціально-психологічні особливості населення та правопорушника (стать, вік, темперамент, риси характеру і т.д.), такі негативні соціальні явища, як правовий нігілізм, недоліки в організації охорони громадського порядку, охорони державної та приватної власності, інформації з обмеженим доступом (коли мова йде, власне про інформаційні адміністративні делікти) та роботи правоохоронних органів [10, с. 125].

Правдюк С.А. виділяє такі основні детермінанти вчинення адміністративних інформаційних правопорушень:

- надзвичайно швидкий розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій та засобів зв'язку, а також їх впровадження в усі сфери функціонування державних інституцій без залучення висококваліфікованих фахівців з безпеки в сфері ІТ;

- неповороткість (сталість) законодавчої системи, внаслідок складного та тривалого правотворчого процесу, яка не встигає реагувати на появу нових видів інформаційних правопорушень, що унеможливорює притягнення до відповідальності осіб, винних у їх скоєнні;

- відсутність достатньої кількості кваліфікованих ІТ фахівців у правоохоронних органах для відслідковування та припинення інформаційних правопорушень;

- наявність прогалин та колізій у чинному інформаційному законодавстві, зокрема неврегульованість на законодавчому рівні правил поведінки в глобальній мережі Інтернет, що сприяє використанню засобів ІТ та доступу до неї у злочинних цілях;

- занадто високі ціни на інформаційну продукцію, наприклад, на офіційне програмне забезпечення за низької заробітної плати користувачів; широкі пізнання та інформаційна кваліфікованість у сфері ІТ правопорушника [8, с. 75].

Виходячи зі змісту інформаційних нормативно-правових актів, особливістю юридичної відповідальності в інформаційній сфері є те, що значна кількість актів, які визначають правові підстави, гарантії та процедури доступу до інформації для її подальшого використання, містять бланкетні норми, що відсилають до інших нормативних актів. Зокрема, йдеться про кодекси, крім того, вони можуть визначати лише вид правопорушень щодо інформації, не виокремлюючи при цьому конкретний механізм реалізації юридичної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері. Отже, нормативно-правове регулювання цього питання має досить хаотичний та несистемний характер [6].

Слід погодитися з думкою Заярного О.А., котрий зазначає, що інформаційна сфера, не маючи чітко визначених нормами права меж, існує та розвивається за внутрішніми, властивими лише їй законами, правилами, у зв'язку з чим постає чутливим фактором життєдіяльності суспільства, недооцінка якого може призвести до виникнення соціально-політичних, економічних, а також правових конфліктів, результатом яких є розвиток адміністративної деліктності. Дослідник звертає увагу на те, що не викликаючи значної суспільної небезпеки сьогодні, адміністративні інформаційні правопорушення в своїй сукупності заподіюють шкоду, значно більшу порівняно з інформаційними злочинами, підривають інформаційний правопорядок діяльності публічної адміністрації, чим фактично становлять загрозу для національної та міжнародної інформаційної безпеки. Заярний О.А. також зазначає, що згідно із найбільш підтриманим у науці адміністративної деліктології поглядом удосконалення адміністративно-деліктного законодавства має здійснюватися шляхом об'єднання адміністративних інформаційних правопорушень в окремі глави за родовим об'єктом протиправного посягання та правової охорони. Відповідно до іншого погляду,

розвиненого переважно представниками науки інформаційного права, саме в нормах проекту Інформаційного кодексу мають знайти своє відображення положення про підстави, види та форми відповідальності за інформаційні правопорушення, а також засоби їх запобігання, не пов'язані з юридичною відповідальністю [2, с. 171].

Оніщенко Н. та Сунегін С. акцентують увагу на тому, що сьогодні також велика кількість об'єктивних проблем притягнення винних осіб за правопорушення в інформаційній сфері пов'язана з усеохопним поширенням усіх видів інформації в електронній формі, і насамперед через мережу Інтернет. Науковці зазначають, що нині майже всі відносини, пов'язані зі збиранням, обробкою, передачею та іншим використанням інформації в електронній формі, не врегульовані правом, а на нормативному рівні навіть не визначені дефініції основних понять, на формально визначеній основі яких має будуватися правове регулювання (наприклад, кіберпростір, кіберзлочинність, протокол передачі даних, шлюз, проксі-сервер тощо) [6].

Слід погодитися із думкою Шагієвої Р.В. про те, що в сучасних умовах складність забезпечення належної протидії правопорушенням в інформаційній сфері, і особливо в сфері електронно-цифрової інформації (використання всесвітньої мережі Інтернет), зумовлена багатьма об'єктивними причинами, серед яких вона виділяє: 1) відсутність географічних кордонів та обмежень для миттєвого поширення, збирання, обробки та використання інформації, внаслідок чого Інтернет з його глобальними комунікаціями залишається поза сферою правового регулювання законів будь-якої держави, яка завжди має певну обмежену територію, на яку поширюється її суверенітет (поняття юрисдикції або дії нормативно-правового акта у просторі); 2) анонімність, яка підриває традиційне застосування юридичної відповідальності за скоєне правопорушення або злочин в інформаційній сфері, що забезпечує високий рівень латентності та низький рівень розкриття правопорушень; 3) легкодоступна змінюваність інформації в електронній формі: на відміну від стабільної документально оформленої інформації електронна інформація не має форми,

сталої у часі та просторі. У зв'язку з цим електронна інформація циркулює переважно неконтрольовано та хаотично [13, с. 563].

Рассолов І. М. зауважує на проблемі визначення правового статусу кіберпростору, а саме зазначає, що помилково вважати кіберпростір територією зі змішаним міжнародно-правовим статусом. На думку дослідника, його слід вважати міжнародним планетарним простором, що має специфічні особливості, а саме:

1) він об'єднує глобальні комп'ютерні мережі та інформаційні ресурси, що не мають чітко визначеного власника та забезпечують інтерактивну комунікацію фізичних і юридичних осіб;

2) взагалі не обмежений жодними кордонами;

3) має децентралізований статус, яким повністю не володіє та не управляє жодна держава, об'єднання держав, жодна міжнародна організація, а також жоден оператор зв'язку;

4) у кіберпросторі будь-яка особа може вільно діяти, висловлюватися та навіть працювати [11, с. 14, 15]. Власне, такі ознаки дають змогу зрозуміти, що визначення правового статусу кіберпростору є ключовим моментом у застосуванні відповідальності за вчинення інформаційних правопорушень і такі відносини потребують відповідного правового регулювання як на національному рівні, так і на міжнародному.

Що стосується проблем притягнення осіб до юридичної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері, то однією із проблем є також збирання відповідних доказів для доведення вини порушника (найважче це забезпечити, якщо інформація має електронну форму вираження). Також проблемним є визначення суб'єкта інформаційної діяльності, що вчинив інформаційний делікт, особливо коли суб'єкт діє в мережі Інтернет. Це певним чином підриває застосування класичного принципу юридичної відповідальності – принцип персоніфікації відповідальності та покарання, який має особливо важливе значення під час реалізації, власне, адміністративної відповідальності та є однією з необхідних передумов забезпечення її законного та обґрунтованого застосування. Відповідно визначення підходів чи критеріїв

розмежування дій учасників інформаційного обігу в мережі Інтернет є необхідним задля можливості більш ґрунтовно підходити до питання про їх конкретну вину у тому чи іншому правопорушенні [5, с. 18].

З'ясувавши основні причини та умови, що сприяють вчиненню адміністративних інформаційних правопорушень, варто звернутися, власне, до поняття «запобігання вчиненню адміністративних інформаційних правопорушень». Зокрема, науково-практичний коментар КУпАП містить роз'яснення поняття запобігання адміністративним правопорушенням загалом, в тому числі відповідно й в інформаційній сфері. Тут йдеться про те, що запобігання вчиненню адміністративних правопорушень — це соціально спрямована діяльність держави, її органів та їх посадових осіб, громадських організацій та окремих громадян з виявлення причин та умов вчинення адміністративних правопорушень, ліквідації факторів, які сприяють формуванню антигромадських установок громадян, та забезпечення під час здійснення такої діяльності прав та свобод громадян. Основними цілями запобігання адміністративним правопорушенням є такі: обмеження дії негативних соціальних явищ та процесів, які є причинами та умовами вчинення адміністративних правопорушень; виховання громадян у дусі неухильного додержання вимог законності, формування високого рівня правової культури; вплив на осіб, які належать до групи ризику щодо вчинення ними адміністративних правопорушень з метою зниження вірогідності вчинення ними протиправних діянь [4].

Отже, в результаті проведеного аналізу досліджуваної проблематики можна надати декілька пропозицій щодо найбільш ефективних, на нашу думку, засобів запобігання вчиненню адміністративних інформаційних правопорушень та зробити такі **висновки**:

1. На сьогоднішній день одним із основних засобів запобігання і профілактики вчинення інформаційних адміністративних правопорушень є, звичайно, вдосконалення і оновлення інформаційного та адміністративного законодавства, що б системно і чітко регулювало питання визначення складів інформаційних адміністративних правопорушень та встановлювало відповідальність за їх вчинення.

Відповідно, оскільки в КУпАП склади інформаційних адміністративних деліктів розміщені доволі хаотично, є сенс упорядкувати їх шляхом виділення у окремий розділ.

2. Звісно ж виключно шляхом внесення змін і новацій до інформаційного законодавства України не є єдиним найефективнішим засобом запобігання вчиненню адміністративних інформаційних правопорушень. Тому слід вдаватися також до організаційно-технічних змін, покращення економічного, культурного, морального становища у суспільстві, що, власне, передбачає залучення до цього реформаційного процесу, окрім законодавців, психологів, ІТ-спеціалістів, громадських активістів, органів виконавчої влади тощо. Усі зазначені суб'єкти повинні сприяти загальнонаціональному розвитку інформаційної сфери, максимально якісному забезпеченню інформаційної безпеки в державі, а також підвищення рівня знань громадян про те, як захистити свої права в інформаційній сфері тощо.

3. Оскільки інформаційні правопорушення поширюються зі значною

швидкістю, є сенс відповідно встановлювати більш строгі види адміністративної відповідальності за їх вчинення.

4. Зважаючи на вказані проблеми щодо контролю над рухом важливої інформації в мережі Інтернет, збору доказів у справах про інформаційні адміністративні правопорушення, що вчиняються за допомогою засобів телекомунікації, ідентифікації суб'єктів, що здійснюють ті чи інші операції з інформацією в мережі Інтернет, вважаємо за необхідне на законодавчому рівні врегулювати зазначені питання (до прикладу, виділити майбутньому в Інформаційному кодексі України окрему главу, що стосувалася б врегулювання інформаційних правовідносин в мережі Інтернет, в тому числі закріплюючи засоби запобігання вчиненню правопорушень у цій сфері та встановлення відповідальності).

Список використаних джерел:

1. Заярний О. А. Концептуальна природа та види об'єктів адміністративних інформаційних правопорушень / О. А. Заярний // Адміністративне право і процес. – 2015. – № 1 (11). – С. 169-185.
2. Заярний О. А. Правові та організаційні основи вдосконалення матеріального адміністративно-деліктного законодавства в інформаційній сфері на шляху євроінтеграції / О. А. Заярний // Адміністративне право і процес. – 2014. – № 3 (9). – С. 170-185.
3. Заярний О. А. Суб'єкт адміністративних інформаційних правопорушень: поняття та особливості / О. А. Заярний // Адміністративне право і процес. – 2015. – № 2 (12). – С. 86-105.
4. Калюжний Р. А. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс] / Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. – К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 781 с. – Режим доступу : <http://uristinfo.net/adminpravo/131-ra-kaljuzhnij-naukovo-praktichnij-komentar-kupap/3403-rozdil-i-zagalni-polozhennja-glava-1-zagalni-polozhennja.html?start=3>.
5. Наумов В. Б. Право и Интернет: очерки теории и практики / В. Б. Наумов. – М. : Книжный дом «Университет», 2002. – 432 с.
6. Оніщенко Н. Проблеми протидії правопорушенням в інформаційній сфері: реалії та перспективи [Електронний ресурс] / Н. Оніщенко, С. Сунегін. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/3151/>.
7. Остапенко О. І. Адміністративна деліктологія / О. І. Остапенко. – Львів : Львів. ін.-т внутр. справ при УАВС, 1995. – 312 с.
8. Правдюк С. А. Попередження інформаційних правопорушень / С. А. Правдюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2013. – № 4. – С. 74-76.
9. Право на доступ до інформації як елемент правового статусу особи [Електронний ресурс] : роз'яснення [видано Міністерством юстиції України 03 травня 2015 р. № 0012323-12]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0012323-12>.

10. Прокопенко О. Ю. Причины та умови вчинення адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку / О. Ю. Прокопенко // Право і безпека. – 2010. – № 3. – С. 121-126.
11. Рассолов И. М. Право и Интернет. Теоретические проблемы / И. М. Рассолов. – 2-е изд., доп. – М. : Норма, 2009. – 384 с.
12. Сидоренко В. В. Адміністративна відповідальність в інформаційній сфері / В. В. Сидоренко, Е. Е. Саутіна // Науковий вісник Херсонського державного університету – 2013. – № 55. – С. 54-56.
13. Шагиева Р. В. Актуальные проблемы теории государства и права / Р. В. Шагиева. – М. : Норма, 2011. – 576 с.

References

1. О. А. Зайарни, Kontseptualna pryroda ta vydy ob'ektiv administratyvnykh informatsiinykh pravoporushen / О. А. Зайарни // Administratyvne pravo i protses. – 2015. – No. 1 (11). – Pp. 169-185.
2. О. А. Зайарни, Pravovi ta orhanizatsiini osnovy vdoskonalennia materialnoho administratyvno-deliktneho zakondavstva v informatsiinii sferi na shliakhu yevrointehratsii / О. А. Зайарни // Administratyvne pravo i protses. – 2014. – No. 3 (9). – Pp. 170-185.
3. О. А. Зайарни, Subiekt administratyvnykh informatsiinykh pravoporushen: poniattia ta osoblyvosti / О. А. Зайарни // Administratyvne pravo i protses. – 2015. – No. 2 (12). – Pp. 86-105.
4. R. A. Kaliuzhnyi, Naukovo-praktychnyi komentar Kodeksu Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [Elektronnyi resurs] / R. A. Kaliuzhnyi, A. T. Komziuk, O. O. Pohribnyi ta in. – K. : Vseukrainska asotsiatsiia vydavtsiv "Pravova yednist", 2008. – 781 p. – Rezhym dostupu : <http://uristinfo.net/adminpravo/131-ra-kaljuzhnij-naukovo-praktichnij-komentar-kupap/3403-rozdil-i-zagalni-polozhennja-glava-1-zagalni-polozhennja.html?start=3>.
5. V. B. Naumov, Pravo i Internet: ocherki teorii i praktiki / V. B. Naumov. – M. : Knizhnyi dom "Universitet," 2002. – 432 p.
6. N. Onishchenko, Problemy protydii pravoporushenniam v informatsiinii sferi: realii ta perspektyvy [Elektronnyi resurs] / N. Onishchenko, S. Sunehin. – Rezhym dostupu : <http://www.viche.info/journal/3151/>.
7. O. I. Ostapenko, Administratyvna deliktolohiia / O. I. Ostapenko. – Lviv : Lviv. in-t vnutr. Sprav pry UAVS, 1995. – 312 p.
8. S. A. Pravdiuk, Poperedzhennia informatsiinykh pravoporushen / S. A. Pravdiuk // Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. – 2013. – No. 4. – Pp. 74-76.
9. Pravo na dustup do publichnoi informatsii yak element pravovoho status osoby [Elektronnyi resurs] : roziasnennia [vydano Ministerstvom yustytsii Ukrainy 03 travnia 2015 r. No. 0012323-12]. – Rezhym dostupu : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0012323-12>.
10. О. Ю. Прокопенко, Prychyny ta umovy vchynennia administratyvnykh pravoporushen, shcho posiahaiut na hromadskyi poriadok ta hromadsku bezpeku / О. Ю. Прокопенко // Право і безпека. – 2010. – No. 3. – Pp. 121-126.
11. I. M. Rassolov, Pravo i Internet. Teoreticheskie problemy / I. M. Rassolov. – 2-е изд., доп. – М. : Norma, 2009. – 384 p.
12. V. V. Sydorenko, Administratyvna vidpovidalnist v informatsiinii sferi / V. V. Sydorenko, E. E. Sautina // Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. – 2013. – No. 55. – Pp. 54-56.
13. R. V. Shagieva, Aktualnye problemy teorii gosudarstva i prava / R. V. Shagieva. – M. : Norma, 2011. – 576 p.